lás- és közoktatásügyi miniszter rendelettel állapítja meg és ezt a nemzetgyűlésnek bejelenti.

3. §. A szegedi állami szemkórház a Szegeden elhelyezett Ferencz József-tudományegyetem orvostudományi karának céljára és ez elhelyezés idejére a vallás- és közoktatásügyi miniszteri tárcába vétetik át.

4. §. Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe és azt a vallás- és közoktatásügyi, a pénzügyi és a munkaügyi és népjóléti miniszter hajtja végre.

5. A m. kir. Ferencz József Tudományegyetem Hatósági szervezete és ügyrendtartása.

(Az 1907. évi kiadás nyomán, az új rendeleti anyag felhasználásával.)

I. Hatósági szervezet.

Tudományegyetemi karok.

1. §. Az *egyetem* a törvény 3-ik §-a szerint *4 osztályból áll,* melyek mindegyike karnak neveztetik s a tanárokból és bejegyzett tanulókból áll.

Jegyzet. 1. A budapesti Pázmány Péter kir. magyar Tudományegyetem hatósági szervezési szabályzatának 2. §-a szerint a *nem teljes egyetemek,* amennyiben ilyenek egyes tartományok szükségletéhez s fennálló viszonyai-

hoz mérten felállítandóknak mutatkoznak: egyik vagy másik kar hiján vannak, de a bölcsészeti kart és a többi tudománykarok legalább egyikét szükségképen magukban kell foglalniok.

2. A 21.465/1896. sz. vk. min. rendelet szerint „nem létezik oly egyetemi rendszer, mely a karok teljes és tökéletes egyenjogúságát nem ismerné el, s azt az 1872. évi XIX. t.-c. 4. §-a még külön is elismerte; különösen a karok sorrendjét a történeti alakulás egymásutánja határozza meg, amennyiben t. i. a később felállított karok a már létezők mellé soroztatnak".

3. Az 1872. évi XIX. t.-cikk 3. §-a sorolja fel egyetemünk négy karát. Vajjon e karok száma szaporítható-e? A pozsonyi (pécsi) és debreceni egyetemek szervezeti szabályzatának 7. §-ában foglalt intézkedés analógiájára, — az egyetem meghallgatásával, igen.

Tanári testület.

2. §. Mindenik kar *tanári testülete* az összes *rendes és rendkívüli* tanárokból, ezen kar *magántanáraiból* s a szűkebb értelemben vett *tanítókból* áll.

Jegyzet. Az 1. §. 3. jegyzetében említett szabályzat 8. §-ának felsorolása: „a nyilvános rendes, nyilvános rendkívüli, a helyettes tanárok, az egyetemi magántanárok, a szakelőadók és a tanítók", — sokkal teljesebb.

Rendes tanárok azok, kik mint ilyenek neveztettek ki; rendszerint a tanosztályoknak csak főszakjaira alkalmaztatnak.

Jegyzet. 1. Az imént idézett szabályzat 9. §-a a „rendszeresített illeményeket" is a nyilvános rendes és rendkívüli tanárság kritériumai közé sorolja.

2. Tanszékre szóló *meghívási jog* mikénti gyakorlását illetőleg olyan esetben, midőn valamely üresedésben levő tanszék betöltésénél a kar pályázat kiírását határozza el és a határozata a Miniszter úr által elfogadtatván, a pályázat kiíratik: arra a tanszékre — hacsak a pályázat az említett három fórum által eredménytelennek nem jelentetett ki — meghívás már nem történhetik. (59.924/905. sz. vkm. rendelet.)

(A meghívási jog gyakorlását illetőleg l. e gyűjtemény 80—84. és 93. lapjait.)

Rendkívüli tanárok azok, kik mint ilyenek neveztettek ki. Mint a rendes tanárok, állandóan alkalmaztatnak és pedig vagy azon tanszakokra nézve, melyek nem mint főtanszakok vannak rendszeresítve, de amelyeknek előadása kívánatos, vagy pedig némely szakmák többszörös képviseltetésére, melyekre már egy vagy több rendes tanár van alkalmazva, vagy a magántanárok által az egyetemen szerzett érdemeik elismerése folytán.

Jegyzet. 1. „Hogy egy karban hány főtanszak legyen és hogy egy főtanszakban egy vagy több tanszék állíttassék fel, azt *a kar meghallagtásával* a vallás- és közoktatásügyi miniszter határozza meg". (Pozsonyi és debreceni szab. 9. §-a.)

2. A *rendivüli tanárságra való fölterjesztésnek kellékei és módjai* iránt azon esetekben, midőn ez úton valamely magántanárnak kitüntetése tervezte-

tik, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1868. VII. 7 : 11.041. sz. a. kelt szabályzata intézkedik. (A rendelet 154.536/916. IV. sz. a. közöltetett egyetemünkkel.) — A kiküldött bíráló bizottság javaslatának elfogadása vagy el nem fogadása felett a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztternek a budapesti egyetemi tanácshoz 12.109/1902. sz. a. intézett rendelete értelmében a szavazás *mindenkor titkosan* történik.

b) A közoktatásügyi m. kir. minisztternek 1868. évi július hó 7-én 11.041/1868. III. szám alatt kelt s a budapesti egyetem tanácsához intézett rendeletének szövege:

A tudomány és tudományos munkásság felvirágzása egyetemünknél nagyrészt attól függvén, hogy a tanári karok az alapos tudományos képességet s ez alapon fakadó és a tudomány magaslatai felé törekvő tevékenységet minden rendbeli tanár első és nélkülözhetetlen tulajdonának tekintsék, s aszerint úgy saját maguk hivatása körében, mint a tanárok kijelölése és ajánlata körül járjanak el: célszerűnek tartottam, addig is, míg az egyetem tanrendszere általános reform alá vétetnék, a *rendkivüli tanárságra* való felterjesztésnek kellékei és módja iránt — azon esetekben, midőn ez úton valamely magántanárnak kitüntetése és jutalmazása terveztetik — a következő szabályokat ahhoztartás végett megállapítani:

1. Rendkívüli ny. tanárnak csak oly magántanár hozathatik ajánlatba, ki tudományos képességét és folytonos munkásságát a tudomány terén, nevezetesen magántanárságának elnyerése óta is tudományos, írott vagy nyomtatott munkák által bebizonyította. Ezen kisebb-nagyobb munkák, az illető tanári testület véleményes jelentésével azoknak tudományos értéke felől, a felterjesztéshez melléklendők vagy, ha ez lehetséges nem

volna, legalább tárgyak szerint elsorolandók, megjelenésük ideje és helye egyszersmind kijelöltetvén.

2. A rendkívüli tanárokul ajánlott magántanárok tanítási működése jellemzésénél ennélfogva nemcsak a működés ideje és a buzgóság említendők meg egész általánosságban, hanem az illetőnek tanmódszere, ügyessége, a tárgy felderítése vagy további kimővelése végett általa netalán használt segédeszközök, pld. értekezletek, gyakorlatok, mutatványok, kísérletek stb., még pedig részletesen, előadandók. A tanítás módja annál nagyobb figyelemre méltó, miután tudva van, hogy a tudományt csakis a tárgy természetének megfelelő oly tanmódszer által lehet fejleszteni, mely nem csupán ösmeretekkel látja el a tanítványt, hanem neki az önálló haladást biztosító eszközökét, a gondolatfűzés és búvárlat módszerét is kezére szolgáltatja.

Ezeknél fogva önként értetik, hogy rendkívüli tanárságra igényt nem tarthatni, sem az anciennitás alapján, sem a tanítás terén, habár hosszabb ideig folytatott működésért egymagában, ezen működés minden egyéb qualificatiója nélkül.

3. Tekintetbe veendő ezek után a felterjesztés célszerűsége szempontjából az illető m. tanár által előadott és előadandó tantárgy mivolta és fontossága úgy magában, mint viszonyítva az egyetem egyéb tankészletéhez, nemkülönben azon erkölcsi hatás is, melyet a tervezett kitüntetés a tudományos munkásságra általán, különösen pedig azok tevékenységére fog gyakorolni, kik hasonló pályán működvén, hasonló kitüntetésre tarthatnak számot.

4. A rendkívüli tanárságra való ajánlat kezelése körül végre a tanári karok a következő módon járjanak

el: Az indítványt tevő tanár indokolt s a szükséges okmányokkal ellátott indítványát írásban, még legalább egy tanár aláírásával ellátva, a tanári testületnek terjessze elő, mely lehetőleg szakértő hármas bizottmányt nevez ki, a tárgy szabályszerű érdemleges megbírálására; e bizottság véleményes jelentése az előre kitűzött napirend szerint az illető tanári kar teljes ülésében az ügy fontosságához illő módon tanácskozás alá vétetik, mire végre az indítvány a tanári kar javaslatával, minden okiratokkal s az ülés részletes jegyzőkönyvével az egyetemi tanács útján terjesztendő fel.

Midőn a tanácsnak jelen rendeletemet ahhoztartás és további intézkedés végett megküldeném, egyszersmind megjegyzem, hogy azon tanári állomások betöltésére nézve, melyekre nem kitüntetés végett, hanem valamely — akár rendes, akár rendkívüli tantárgy kedvéért — rendkívüli tanár rendes helyett is alkalmaztatik, a nyilv. tanárok kijelölésére és megválasztására általán vonatkozó szabályok ezentúl is természetesen érvényben maradnak. Elvárom a tanári testületektől, hogy áthatva az egyetem magas hivatásától: első sorban hozzájárulni a tudomány és nemzet művelődéséhez, egész erejökkel azon lesznek, hogy a tudomány iránti érdekeltség, valamint a meggyőződés azon alapos előkészültség és komoly, szabatos munkásság szükségszerűségéről, mely egyedül képes annak előbbvitelét eszközölni, a tanárok és tanítványok körében minél inkább terjedjen és gyümölcsözzön.

Oly esetekben, midőn valamely rendszeresített főszakra, mely rendes tanár által nincs képviselve, rendkívüli tanár neveztetik ki, az a rendes és rendkívüli tanárok közti szabályszerű

számaránynak megtartása mellett, a szabályzat ide vágó §-ában elősorolt alapokon, habár korábban kinevezett rendkívüli tanárok előtt a tanári testületbe meghívandó. (1876. november 10.-én kelt 24.114. számú miniszteri rendelet.)

Jegyzet. A pozsonyi és debreceni szabályzat §-a szerint: „a kari ülésen részvételi joggal biró nyilvános rendkívüli tanárok száma nem haladhatja meg a nyilvános rendes tanárok számának *felét.* Ezt jelen szabályzat 3. §-a is kimondja.

A *magántanárok* nem az állam által alkalmazott, hanem ez által csak engedélyezett tanítók. Ezen engedélyezéssel jogot nyernek nyilvános előadásokat hirdethetni s azokat az egyetem valamely tantermében tarthatni.

Jegyzet. 1. *Nyilvános rendes tanári* címmel és jelleggel felruházott egyetemi nyilvános rendes tanárnak joga van a karon előadásokat tartani; neve az Almanachban megfelelő helyen vezetendő, a kari üléseken azonban részt nem vehet. (85.107—1910. vkm. sz.)

E címet csak a különösen érdemes munkásságot felmutató ny. rkívüli címmel felruházott magántanárok vagy a tanári kötelékből kivált (nem nyugdíjazott) volt ny. r. tanárok számára lehet szokás szerint javasolni. Az eljárás módja ugyanaz, mint a ny. rkívüli tanári cím kérelmezésénél.

2. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1891. V. 31 : 20.162. sz. rendelete szerint a „rendkívüli címmel, vagy cím és jelleggel felruházott magántanárok működésüket illetőleg továbbra is magátanároknak tekitendők".

3. A magántanári habilitacionális eljárás szabályait l. e gyüjtemény 117—131. l.

4. „A magántanárok a rendszeresített tanárokkal egyenlő érvényű előadáslátogatási bizonyítványokat állítanak ki". (Pozsonyi és debreceni szab. 11. §-a.)

Szűkebb értelemben vett *tanitók* azok, kik nem tudományt képviselnek, hanem valamely művészetet, vagy jártasságot. — Ide tartoznak az élő nyelvek tanítói is, amennyiben azokat nem tudományos szempontból, hanem főként gyakorlati haszon végett tanítják.

Jegyzet. 1. A tudományegyetem tanítótestületéhez *helyettes* és meghívott *előadó* tanárok is tartoznak. A helyettesítésekre vonatkozólag az 1925. évi 39.549. sz. a. és 1926. évi 37.459. sz. a. kiadott s a kormányzó úr Ő főméltósága által jóváhagyott rendeletek irányadók. (L. e gyüjtemény 105—113. l.) Előadó tanárokat a régibb egyetemi szervezet nem ismert, s először a pozsonyi és debreceni egyetemek szab.-nak 12. §-a emlékezik meg róluk. Előadó (megbízott szakférfiú) tanároknak újabban a *tanitótestület* azon tagjai neveztetnek, kik oly tanszak képviseletével bizatnak meg, mely rendszeresítve még nincs, de melynek képviseltetése a tudomány és a közoktatás érdekében szükségesnek látszik. Működésükért amazok helyettesi, emezek tiszteletdíjat nyernek.

Az előadói megbízás egyetemünkön rendszerint egy-egy félévre szól és az előadók választása rendszerint a karok tanárai (rendes, rkívüli és magántanárai) közül történik, miniszteri megerősítéstől feltételezetten. A szakelőadók szintén teljes érvényű előadáslátogatási bizonyítványokat állítanak ki.

2. Tanítók (lektorok) előadáslátogatási bizonyítványai nem egyenlő érvényűek a rendszeresített tanárokéval. (Pozsonyi és debreceni szab. 13. §-a.)

3. §. Minden kar tanítói testületéből kiválik a *tanári testület*, mint a tanosztály közvetlenül intézkedő hatósága. Az az összes rendes és rendkívüli tanárokból áll, de ez utóbbiak száma nem haladhatja felül az elsők számának felét.

Azon esetben, ha felülmúlná, a szolgálati időre nézve idősebb rendkívüli tanárok lépnek be.

Jegyzet. A címzetes, a címzetes és jelleges, valamint a fizetéses rendkívüli tanároknak viszonyát egymáshoz az igazgató-tanári testületben való helyfoglalási joguk tekintetében az 1891. VI. 3 : 58.872. sz. a. kelt s a budapesti egyetemhez intézett vall. és közokt. m. kir. miniszteri rendelet szabályozza. E rendeletnek főbb intézkedései a következők:

Az 1849. évi 6.798. számú szabályzat értelmében voltaképen *csak a valóságos egyetemi rendkívüli tanárok foglalhatnak a rendes tanárok feleszámáig a tanári testületekben helyet*, a rendkívüli tanári cím, vagy cím és jelleggel felruházott egyetemi magántanárok ellenben arra nem jogosítvák, hacsak más alapon, pl. mint magántanári képviselők ott helyet nem foglalhatnak. Miután azonban a címzetes rendkívüli tanárok közül ez idő szerint többen, és pedig egyesek már évek óta helyet foglalnak a tanári testületekben, egyszerű eltávolításuk tehát nem volna méltányos: rendelem, hogy azon címzetes, illetőleg cím- és jelleges rendkívüli tanárok, akik az ezen ügyre vonatkozó

tárgyalások, tehát 1890. évi január hó 1-eje előtt a tanári testületek tagjai voltak mindaddig, míg az ő ottlétök a valóságos rendkívüli tanárok azon jogát, mely szerint a rendes tanárok feleszámáig a tanári testületben helyet foglalhatnak, nem érinti: megmaradhassanak. Ha azonban azon eset állana elő, hogy a valóságos rendkívüli tanárok ezen jogaik gyakorlásában a címzetes rendkívüli tanár vagy tanároknak a tanári testületben való helyet foglalása által akadályozva lennének, akkor az ott helyet foglaló címzetes rendkívüli tanár kilép közülök, ha pedig többen volnának, sorshúzás útján annyian lépnének ki, ahány a belépésre jogosult valóságos rendkívüli tanár van. Magától értetődik, hogy a köteles főszakmát képviselő rendkívüli tanárok az 1876. évi 24.114. sz. a. kelt rendelet értelmében a többiek előtt hívandók be.

4. §. Hogy a magántanárok érdekei a tanító-testületben képviselve legyenek, azok közül *kettőnek* a folyó ügyek tárgyalásaiban ülési és tanácskozási joga van. Szavazattal csak a Rector és dékán választásakor bírnak.

De szükség, hogy magántanári képesítéssel bírjanak, s hogy legalább két féléven át a karban tanítottak legyen.

Jegyzet. A szabályzatnak ez a rendelkezése a mai viszonyok mellett önként értetődőnek látszik.

Ha ilyen módon a belépésre kettőnél többen vannak képesítve, akkor a magántanárok évenként választják két képviselőjüket.

A dékán választása.

5. §. A kar tanári testülete évenként választja a saját kebelében levő rendes tanárok közül elnökét, kit *dékánnak* neveznek.

Azonban meg van engedve, olyan férfiút is választani ezen méltóságra, ki már nem ezen kar rendes tanára, hanem korábban az volt.

Választásukban azon két magántanár is jogosítva van résztvenni, kik a tanári testületben részt vesznek.

6. §. A választás érvényére *absolut* szavazattöbbség kívántatik. — Ha az két választásnál sem jött létre, akkor szűkebb választáshoz fognak, melyre azok tűzetnek ki, kik másodiki választásnál legtöbb szavazatot kaptak, feltéve, hogy azt többen megkapták. Ha ez nem történt meg, azon két egyén tűzetik ki, ki a legtöbb szavazatot nyerte.

Jegyzet. A pozsonyi és debreceni szab. 19. §-a kifejezetten „titkos" szavazást említ.

Ha háromszori szavazat után ez sem vezetett eredményhez, akkor az akadémiai tanács határoz azok között, kik legtöbb szavazatot kaptak, ha olyanok többen voltak, vagy ha ez nem történt meg, azon kettő között, ki legtöbb szavazatot nyert.

A *lelépő* dékán újra választható.

Jegyzet. A pozsonyi és debreceni szab. 18. §-a szerint egymásután legfeljebb 3 éven át viselhet valaki dékáni tisztet.

7. §. A nélkül, hogy annak okát adnák, csak a lelépő dékán s azok, kik többé a karnak nem rendes tanárai, utasíthatják el a választást, a többiek mindnyájan kötelesek *indokolni* az el nem fogadást, melynek elfogadhatósága felett a választók vitatkozás nélkül szavaznak.

Ha a szavazás a választást el nem fogadó ellen ütött ki, akkor ő az akadémiai senatushoz fellebbezhet, mely a visszautasítás elfogadhatósága felett *végleges*en dönt.

8. §. Ha valamely tantestület kebelében lévő *meghasonlás* miatt, vagy más okból a kar ügyeinek a tanártestület általi vezetése a tanügy érdekeit veszélyeztetné, akkor a vallás- és közoktatásügyi miniszter határozott vagy határozatlan időre dékánt küld ki, s ezt a kar vezetésére szükséges s a körülményekhez mért teljhatalommal látja el.

A tanács és a rector választása.

9. §. Az akadémiai *tanács* évenként a tanári testületből alakíttatik.

Áll a Rectorból, prorectorból (a múlt évi Rector), az összes dékánokból és prodékánokból (a múlt évi dékánok). A folyó első évben, midőn ezen szabályzat életbe lép, a prorector és prodékánok úgy választatnak, mint a dékánok.

Jegyzet. Ez a szabály érvényesül mindannyiszor, valahányszor az előző tanév rectora vagy dékánja akár elhal, akár egyébként az egyetemi szolgálattól megválik,

azaz mindannyiszor, ha az előző tanév rectora vagy dékánja helyébe prorectort vagy prodékánt kell választani.

A *Rectort* évenként más karból, amint azok egymás után következnek és pedig a rendes tanárok vagy a volt rendes tanárok közül választják. (1876. szept. 17.-én 21.465. sz. a. kelt miniszteri rendelet.)

10. §. A *választást* a tanári testületek eszközlik, a kebelükbe felvett magántanárokkal. E célból mindenik tantestület, mint eszközlő hatóság kebeléből *4 tagot* választ ki, kik közül kettőnek rendes tanárnak kell lennie, kettő lehet rendkívüli vagy magántanár is.

Az ekként megválasztottak a lelépő Rector elnöklete alatt összegyűlnek, s a dékánválasztásra elrendelt módon (6. §.) megválasztják a Rectort. Ha a választás nem vezet eredményre, akkor a *vallás- és közoktatásügyi miniszter* dönt.

Jegyzet. 1. A rector-elektorok választása nem együttesen, hanem egyenkint ejtendő meg. (107.348/1913. vkm. sz.)

2. A választás lefolyásáról a pozsonyi és debreceni egyetemi szab. 54. és 55. §-ai így intézkednek:

A rectorválasztók az egyetem rectora által összehívott ülésen, melyen a rector felolvassa a megválasztottak nevét, minden felszólalás kizárásával, titkos szavazás útján, általános szavazattöbbséggel választják meg az egyetem rectorát.

Az elnöklő rectort szavazatjog nem illeti meg.

Ha a szavazásnál általános szavazattöbbséget senki sem kap, az elnöklő rector a titkos szavazást megismé-

telteti. Ha általános szavazattöbbség ekkor sem áll elő, a választás a legtöbb szavazatot nyert két jelölt közt még egyszer megismétlendő. Ha ez a szavazás sem vezet eredményre, az egyetem rectorát, a soron levő kar nyilvános rendes tanárai közül, a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki. (54. §.)

A választás után az egyetem rectora az eredményt a megválasztottal azonnal közli s addig az ülést felfüggeszti. Ha ez a választást elfogadja, őt az egyetem megválasztott rectorának jelenti ki és megerősítés céljából a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjesztést intéz.

Ha a megválasztott a választást nem fogadja el, a rector az előző § értelmében azt megismételteti.

Az előző § értelmében történik a választás akkor is, ha a rector megválasztása évközben, a tanév hátralevő részére válik szükségessé.

A 20. § második bekezdése az egyetem rectorára is kiterjed. (55. §.)

11. §. Ha a megválasztott nem fogadja el e tisztet, azon esetre, ha az nyilvános rendes tanár, úgy kell eljárni, mint hasonló esetben a dékánválasztásnál; fellebbezés a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez terjesztetik.

Jegyzet. A pozsonyi és debreceni egyetemi szab. 51. §-a szerint:

Az, aki dékáni vagy rectori tisztséget egy éven át már viselt, a rectori tisztséget elfogadni nem köteles.

A megválasztott méltánylást érdemlő okból, a rectori tisztséget enélkül is visszautasíthatja.

12. §. Az akadémiai hatóságok választása minden évre a megelőző tanév *május* havában történik, s az eredmény a választási jegyzőkönyvvel haladéktalanul a közoktatási miniszteriumnak megerősítés végett bejelentendő. (1889. április 16.-án 9211. sz. a. kelt miniszteri rendelet.)

Ha az új hatóságok megerősíttetnek, az új tanév kezdete előtt 8 nappal megkezdik működésüket; hivataloskodásuk kezdetéig a régi hatóságok szolgálnak. Ünnepélyes beiktatást lehet a tanév kezdetén tartani.

Jegyzet. 1. Egyetemünkön az új tanács rendszerint augusztus hó 23-án alakul meg.

2. A pozsonyi és debreceni egyetemi szab. 55. §-ának szelleme szerint egyetemünk hatósági szervezetének 8. §-a a rectorra is kiterjedne.

A rector és dékán helyettesítése.

13. §. A Rectort úgy az egyetem központi igazgatásában, mint az egyetemi tanács üléseinek vezetésében a prorector helyettesíti. Ha a prorector is akadályozva lenne, a Rector helyettesítését annak a karnak dékánja veszi át, amelyből az azon évi Rector kikerült, ha pedig ez is akadályozva lenne, annak a karnak dékánja, amelyből a prorector kikerült.

Az egyes karok ügyeinek vitelében és a kari ülések és tanácskozások vezetésében a dékánt a prodékán, ezt pedig a kinevezés sorrendje szerint legidősebb nyilvános rendes tanár helyette-

síti. Ez utóbbi azonban nem bir szavazattal az egyetemi tanács ülésein.

Ha ily helyettesítés szüksége felmerül, a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez lehetőleg előzetesen jelentést kell tenni.

A rectorok és dékánok hivatali teendőiket, csak akkor ruházhatják át helyetteseikre, ha a vallás- és közoktatásügyi minisztertől megelőzőleg szabadságidőt nyertek.

Szabadságidők.

Jegyzet. 1. A budapesti egyetemhez az 1871. XI. 10 : 27.483. sz. a. intézett vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet szerint: Ha a rector vagy dékán szabadságoltatását kívánja, azt a szabályszerű szünidőkre nézve is külön kérelmezni tartozik. Egyébként a tanártestület tagjainak szabadságában áll a szabályszerű szünidők alatt a tanintézet helyéről, bejelentés után, eltávozni.

A *szabályszerű szünidőkön kívül* a tanártestület tagjai a tanintézet helyéről való eltávozásra, vagy a szünidőkön túli elmaradásra s egyáltalán tanári teendőik félbeszakítására a felsőbbség engedélyét kötelesek kikérni.

Ezen engedélyt a tudományegyetem s műegyetem tanárainak *nyolc napig* terjedő szabadságidőre a karbeli *dékán* adhatja meg a rectornál teendő utólagos bejelentés mellett, a jogtanodák, orvos-sebészeti intézet s középtanodák tanárainak pedig az intézeti igazgató. Ezen túl a fő-, úgy mint középtanodáknál a szabadságidőnek engedélyezése a *közoktatásügyi miniszter* hatásköréhez tartozik.

Betegség esetében az illető ezen akadályt bejelenteni köteles, szabadságidőnek engedélyezését pedig csak akkor tartozik kérni, ha a tanintézet helyéről eltávozni kívánna, mely esetben a fentebbi eljárás alkalmazandó.

Az intézeti főnökök felelősség terhe mellett tartoznak felügyelni arra, hogy a szabadságidő a nyert engedélyen túl ki ne terjesztessék. (27.483/871. sz. vk. m. rendelet.)

2. Ha a prodékán az akadályozott vagy szabadságolt dékán teendői átvételében szintén *akadályozva van,* szabadságoltatása iránt jelentés teendő. (Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1898. VIII. 9 : 54.242. és 1898. VIII. 15 : 55.252. sz. a. kelt rendeletei.)

3. Szabadságidő engedélyezése tárgyában a vk. miniszter niszter úrhoz intézett felterjesztésekben a 83.053—1909. sz. Vkm. leirat szerint mindenkor megjelölendő, hogy a szabadságidő mely naptól kezdődőleg és meddig terjedőleg vétetik igénybe.

4. Tanároknak hosszabb időre való szabadságolása esetén tandíjjutalék és tandíjkárpótlás élvezete a 2718—1893. VIII. 21. Vkm. sz. szabályrendeletben megjelölt módon szünetel.

Abban az esetben, ha a rectori, vagy dékáni teendők rendes, vagy helyettes ellátására hivatott összes tanárok akadályozva lennének ebben, az egyetemi tanács, illetőleg a kar esetről-esetre intézkedik és intézkedését lehetőleg előzetesen tudomásvétel, illetőleg jóváhagyás végett a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjeszti. (1904. április 23.-án 32.426. sz. a. kelt miniszteri rendelet.)

Kari ülések.

14. §. Mindenik kar, mely dékánjának elnöklete alatt rendes üléseket tart, vagy az által rendkívülileg összehívatik, *belügyeire* nézve egy-

mástól független, egyenjogú, önálló testületet képez.

Jegyzet. A pozsonyi és debreceni szab. 24. §-a szerint:

A tudománykart megillető hatóságot a nyilvános rendes és nyilvános rendkívüli tanárok gyűlése (kari ülés) gyakorolja.

A kari ülésen, amennyiben ez a jog őket már egyébként is meg nem illeti, a helyettes tanároknak is van ülési joguk. Az általuk ellátott tanszéket illető kérdésekben szavazati joguk is van. A kari ülésnek nem tagjai azok a nyilvános rendkívüli tanárok, akik a kari üléseken való részvétel joga nélkül neveztetnek ki.

A magántanárok a kari ülésekre két magántanári képviselőt küldenek ki, akik a kari üléseken jelen vannak, a tanácskozásban részt vehetnek, szavazati joguk azonban csak a dékán és a rectorválasztók megválasztásánál van. Magántanári képviselőknek csak azok a magántanárok választhatók meg, akik legalább két féléven át előadtak. Ha a magántanárok száma kettőt nem halad meg, ők a kari üléseken a magántanári képviselőket megillető jogokat, az ezekre megállapított kellékek mellett, személyesen gyakorolják. Azok a magántanárok, akik nyilvános rendes, illetve nyilvános rendkívüli címmel, vagy pedig ilyen címmel és jelleggel ruháztatnak fel, ezen § szempontjából a magántanárokkal egyenlő elbírálás alá esnek.

Ügyelnie kell, hogy kara *tanszakai kellően legyenek képviselve,* s szükség esetére a létező hiányok betöltésére javaslatot kell a minisztérium elé terjeszteni.

Mindenek felett az előadások jegyzékét minden félévben akkép kell rendeznie, hogy minden tanulónak, ki a szabályszerű időt a karnál tölti, alkalom nyújtassék minden fő-tanszakot és pedig rendes tanárnál hallgathatni.

Jegyzet. 1. A tanrend összeállításának módozataira nézve l. e gyüjtemény 71—78. l.

2. A már kihirdetett egyetemi előadások a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1889. XII. 17 : 48. 826. sz. a. kelt rendelete értelmében csakis kielégítő indokolás alapján vonhatók vissza, s „ezen visszavonás a parancsoló szükség esetét kivéve, csakis a félév első négy hetében történhetik".

3. A pozsonyi és debreceni szab. 25. §-a szerint:

A kar gondoskodik a kari oktatás fejlesztéséről, valamint az e téren észlelt hiányok megszüntetéséről, s evégett a vallás- és közoktatásügyi miniszternek javaslatot tesz. A kart érintő minden kérdésben — a vallás- és közoktatásügyi miniszter, vagy az egyetemi tanács felhívására — véleményt mond. Gyakorolja a fegyelmi hatóságot a karhoz tartozó hallgatók és vizsgázók fölött.

15. §. Kötelessége minden tanárnak, ki a testület tagja, a tanártestület ülésein megjelenni, vagy elmaradását igazolni. A felhozott mentség elfogadhatósága felett a tanártestület vitatkozás nélkül ítél; az ítélet jegyzőkönyvbe vezettetik.

Ha valamelyik tanár egymás után három ülésben nem jelenik meg, s távollétét nem igazolta, vagy ha általán gyakran elmarad, kötelessége a dékánnak, írásilag megjelenésre szólítani fel, s ha ennek sem lesz sikere, jelentést

kell tennie az egyetemi tanácshoz. Ha ennek sem lesz sikere, az egyetemi tanács a miniszteriumhoz tesz jelentést.

Jegyzet. Pozsonyi és debreceni szab. 31. §-a: „Az ülés befejezése előtt eltávozni csak a dékán engedélyével szabad".

16. §. Hogy *érvényes* határozat hozathassék, a karhoz tartozó tanárok fele számának jelen kell lennie. Az olyan tárgyakat, melyek valamely tanszak érdekeit érintik, az illető tanároknak előre tudtokra kell adni.

Jegyzet. 1. Ha a tanártestületi tagok felénél kevesebben jelennek meg az összehívott ülésen, csak tanácskozmányok tarthatók. (L. Ügyrendtartás 22. §.)

2. A pozsonyi és debreceni szab. 33. §-a szerint:

Ha a szükséges számú tag meg nem jelenése miatt a kari ülést megtartani nem lehet, a dékán azt rövid határnapra újból összehívja. Ha a kari ülés összehívása másodszor is eredménytelen, a dékán erről az egyetemi tanács útján a vallás- és közoktatásügyi miniszternek jelentést tesz.

17. §. Minden tanév vége felé a dékán az egész tanító személyzetet a magántanárokkal s szűkebb értelemben vett tanítókkal *közgyülésre* hívja össze, melyen a jelenlevők a tanügyre és fegyelemre vonatkozó kívánataikat és indítványaikat előterjesztik és azok megvitattatnak. Az ülés jegyzőkönyve, melynek tartalmára nézve a tanári testület egy következő ülésben saját véle-

ményezését hozzá csatolja, ezzel egyetemben a miniszteriumhoz terjesztendő fel.

Jegyzet. A gyakorlatban a „közgyűlésen" tárgyalandó ügyeket a karok — és pedig tanévi utolsó rendes — ülései intézik el.

A dékán jogállása.

18. §. A *dékán* felelős minden a tanosztályt illető törvények és rendeletek végrehajtásáról; ez okból kötelessége őrködni a végrehajtás felett, az abban eső hiányokra az illetőt figyelmeztetni, azt megfeddni, és szükség esetében az egyetemi tanács- és miniszteriumhoz jelentést tenni. *Ha azt hiszi, hogy a testület valamely határozata végrehajtásáért nem vállalhat felelősséget, ezen esetről a tanácsnak tesz jelentést.*

A *folyó ügydarabokat,* s azokat, melyek kétségbe vonhatatlanok, s csak a fennálló szabályzatok végrehajtására vonatkoznak, maga intézi el s az ügykezelési jegyzőkönyvből jelentést tesz róla a tanári testület legközelebbi ülésében; hol a halasztás veszéllyel jár, maga önállólag intézkedik; a tanulók könnyebb fegyelmi eseteit intéssel vagy dorgálással elintézi.

Jegyzet. 1. A pozsonyi és debreceni egyetem szab. 16—17. §-ai a dékán jogállását még bővebben körvonalazzák:

Felterjeszti a kar határozatait. Felterjesztésében az ügyet felvilágosító megjegyzéseket tehet. Gondoskodik az előadások, valamint a vizsgák és szigorlatok pontos megtartásáról. Gondoskodik a karban tapasztalt

hiányok orvoslásáról s e végett a karnak jelentést tesz. A karnak javaslatokat tesz a kari oktatás és igazgatás terén megvalósítandó reformok tárgyában. A kart illető ügyekben az egyetem rectorának, vagy a vallás- és közoktatásügyi miniszternek felhívására véleményt mond. Meghatározza a karhoz beosztott irodai személyzetnek, altiszteknek és szolgáknak munkakörét.

A dékán gyakorolja a felügyeletet a karhoz tartozó hallgatók fölött. Különösen gondoskodik arról, hogy egyetemi tanulmányaikat minél nagyobb sikerrel folytathassák.

A hallgatókat csekélyebb fegyelmi ügyekben meginti, vagy megdorgálja.

Felügyel a karhoz tartozó ifjúsági egyesületekre, melyek költségvetésüket és számadásukat neki évenként bemutatni tartoznak.

2. Az *ügyrend* összeállítása vagy megváltoztatása, a vallás- és közoktatásügyi miniszter megerősítésétől feltételezetten, a tanártestület joga.

Tanácsi ülések.

19. §. A tudomány-karok felett áll az *egyetemi tanács*, melynek elnöke az egyetem rectora. *Köréhez az egyetem testülete, közigazgatása és a karok egyéb közös ügyeinek tárgyalása és intézése tartozik.*

Jegyzet. 1. 19.228/1880. sz. vk. min. rendelet fontos intézkedéseket tartalmaz egyetemünk tanácsának működésére vonatkozólag. A rendelet szerint:

„Az egyetemi tanács élénk működésére, hatáskörének teljes betöltésére s az egyetem szervezetében elfoglalt állásának jelentőségére különös súlyt kell fektetnem,

mert az egyetemek modern fejlődése korában azoknak egyes intézetei helyileg úgy is annyira különválnak, az egyetem egyes alkatrészeinek szükségletei és működési körei annyira szétgaznak, hogy úgyszólván csakis a tanács képezi az egységes központot, mely az egyetemet megóvhatja attól, hogy egyes szakiskolák szervetlen halmazává változzék át.

E szempontból a törvény és ügyviteli szabályzat ama túlzó magyarázatát sem helyeselhetem. Mert bár a törvény a tanszékek betöltésénél csak a kar meghallgatását teszi a miniszter kötelességévé, semmiképp sem lehet elvitatni a tanácstól azon jogot, hogy amennyiben szükségesnek látja, mint — a törvény szerint a tudománykarok fölött álló hatóság, melynek feladata az egyetem testületi ügyeinek intézése, a tanártestület kiegészítését illető kérdésekhez hozzászóljon. Még inkább kell — a törvény és szabályzat alapján — megkívánnom, hogy a karokat közösen érdeklő kérdésekben s az egyetem adminisztrativ ügyeiben a rector láttamozása helyett a tanács szabályszerű üléséből keletkezett vélemény és jelentés kerüljön".

2. A pozsonyi és dereceni egyetemi szab. 59—63. §-ai a tanács hatásköréről még a következőket mondják:

Másod és utolsó fokon gyakorolja a fegyelmi hatóságot az altisztek és szolgák fölött. Őt illeti a fegyelmi hatóság másod fokon az egyetem összes hallgatói, valamint a vizsgázók fölött. Az egyetemi tanács dönt a tudománykarok között felmerült hatásköri összeütközések tárgyában.

Az egyetemet érintő minden kérdésben felhívásra, vagy saját kezdeményezéséből a vallás- és közoktatásügyi miniszternek rendszerint a karok meghallgatásával véleményt mond. (59. §.)

Az egyetemi tanács feladata gondoskodni a tudomány népszerűsítéséről és az újabb tudományos vívmányok megismertetéséről is a közönség körében. E célból bizottságot alakít, amelynek útján előadásokat, előadássorozatokat és tanfolyamokat rendez. Külföldi szakférfiak meghívásáról, abból a célból, hogy az egyetemen előadást, vagy előadássorozatot tartsanak, az illető kar meghallgatásával, a vallás- és közoktatásügyi miniszter gondoskodik. (60. §.)

Az egyetemi tanács a tudománykaroknak a tanszékek betöltésére, nemkülönben a segédtanszemélyzet megválasztására vonatkozó határozatait érdemlegesen nem bírálhatja felül s a betöltésre nézve javaslatot nem tehet. (61. §.)

Az egyetemi tanács az egyetemi könyvtár igazgatóját a könyvtári bizottság véleménye alapján jelöli. (62. §.)

Az egyetemi könyvtár többi tisztviselőit, valamint az egyetem igazgatási személyzetét az egyetemi tanács meghallgatásával, a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki.

Mielőtt az egyetemi tanács az előző bekezdésben említett egyetemi könyvtári tiszviselők kinevezése tárgyában javaslatot tenne, a könyvtári bizottságot is meghallgatja. (63. §.)

20. §. Az egyetemi tanács a rector meghívására s az ő elnöklete alatt tartja ülését.

A tagok kötelesek megjelenni; a kiválóbb fontosságú tárgyalási ügyeket a meghívóban ki kell emelni.

Érvényes határozathozatalra, mely absolut szavazattöbbséggel történik, a tagok száma felének kell jelen lenni.

(L. erre vonatkozólag az ügyrendtartás 23. §-át is.)

A rector jogállása.

21. §. Az egyetemi *tanács elnöke a rector.*

Ehhez való viszonyában ugyanazon hatáskörrel bir, mellyel a dékán a tanári testülethez való viszonyában. (18. §.)

Elsősorban felelős az egyetemi tanács ügyei vezetéseért.

Jegyzet. 1. L. erre vonatkozólag a 46.854/1914. sz. vk. rendeletet is a 64—68. lapokon.

2. A pozsonyi és debreceni egyetemi szab. 47—50. §-ai szerint:

Az egyetem rectora gondoskodik az egyetemre vonatkozó törvények, rendeletek és tanácsi határozatok végrehajtásáról.

Kifelé, amennyiben az egyetem tanácsa maga nem jár el, az egyetem rectora képviseli az egyetemet és az egyetemi tanácsot. Ha a tanács határozata törvénybe, vagy rendeletbe ütközik, a rector a határozat végrehajtását felfüggesztvén, a vallás- és közoktatásügyi miniszternek azonnal jelentést tesz, s ezt a legközelebbi tanácsülésen bejelenti. A rector gondoskodik az egyetemi igazgatás terén tapasztalt hiányok orvoslásáról, valamint az e tárgyú reformokról, s e célból az egyetemi tanácsnak javaslatokat tesz. Az egyetemet illető ügyekben a vallás- és közoktatásügyi miniszter felhívására véle-

ményt mond. Fegyelmi hatóságot gyakorol az altisztek és szolgák fölött. (47. §.)

Az egyetem rectora gyakorolja a felügyeletet az egyetem összes hallgatói fölött. Különösen gondoskodik arról, hogy viselkedésük az egyetem méltóságának és tanulmányi céljaiknak megfelelő legyen. A hallgatókat csekélyebb fegyelmi ügyekben megintí, vagy megdorgálja. Az egyetem rectora gyakorolja a főfelügyeletet az összes ifjúsági egyesületek fölött. A közös egyetemi egyesületek közvetlenül az ő felügyelete alatt állanak, s azok költségvetésüket és számadásukat évenként neki bemutatni tartoznak. (48. §.)

Az egyetemi könyvtár igazgatója és az egyetemi könyvtár egyéb tisztviselői az egyetem rectorának felügyelete alatt állanak, amelyet ő az egyetemi tanács nevében gyakorol.

Ugyanez áll a rectori hivatalnak, a quaesturának tisztviselőire, valamint a gazdasági ügyek ellátására rendelt közegekre is. Az egyetem rectora osztja be szolgálattételre az egyetem igazgatási személyzetét. Ha a beosztás valamely tudománykarra vonatkozik, a rector előbb az illető kar dékánját meghallgatja. Az egyetem rectora alkalmazza a díjnokokat. A gazdasági ügyek ellátására rendelt közegeket a vallás- és közoktatásügyi miniszter osztja be szolgálattételre. (49. §.)

Az altiszteket és szolgákat az egyetem rectora nevezi ki és a vallás- és közoktatásügyi miniszter erősíti meg. A rector osztja be őket szolgálattételre is. Ha a beosztás valamely tudománykarra vonatkozik, a rector előbb a kar dékánját meghallgatja. Egyetemi intézeteknél a rector az intézeti javaslatára osztja be az altiszteket és szolgákat. (50. §.)

3. A pozsonyi s debreceni egyetemi szab. 67. és 68. §-ai szerint:

A nyilvános rendes és nyilvános rendkívüli tanárok, valamint a könyvtár igazgatója a kari dékánok jelenlétében, az egyetem rectorának kezébe teszi le a hivatali esküt. Az egyetem többi kinevezett alkalmazottját a rector egyedül eseketi föl. (67. §.)

A tudori felavatásokat az egyetem rectora és valamennyi tudománykar dékánja együttesen foganatosítják. A legfelsőbb királyi pártfogás melletti tudori felavatásokat az egyetemi tanács teljesíti. (68. §.)

Vegyes intézkedések.

22. §. Az egyetemi hatóságok hatáskörei felett támadható kételyek ügyében, ha az egyetemi tanács nem tudna kielégítő határozatot hozni, az ügy a miniszterium elé terjesztendő.

Mindenik tanártestületnek jegyzőkönyveit nyolc nap alatt, átnézés végett, a miniszteriumhoz föl kell terjeszteni.

Minden tanév jegyzőkönyve folyószámokkal látandó el.

23. §. Jogában áll az egyetemnek, ha a fennálló intézmények valamelyikét célszerűtlennek tartja, az ellen a miniszteriumhoz fölterjesztést tenni.

24. §. Jelen szabályzat addig, míg a törvényhozás az egyetemek végleges szervezését el nem intézi, érvényben maradand.

II. Ügyrendtartás.

Ügyiratok intézése.

1. §. Az egyetemi tanács és a négy kar tanártestületének mindegyike saját *ügyvezető jegyzőkönyvet* vezetnek, nyomtatott rovatokkal, melyekbe a beérkezett ügydarabok folyó száma, a bemutatás napja, a beadvány lényeges tartalma, elintézésének ideje és módja iktatandók, — minélfogva az ügyiratok bemutatása és kiadása után az illető jegyzőkönyvi rovatok betöltendők.

Minden ügyvezető jegyzőkönyv mellett pontos *betűrendes tárgymutató lajstrom* vezetendő.

2. §. Az *ügykezelési nyelv* mind az egyetemi tanácsnál, mind az egyes karok tanártestületeinél a *magyar.*

3. §. A *beadványok* az egyetemi rector, illetőleg karbeli dékánoknál, vagy azok helyetteseinél nyujtandók be.

Jegyzet. A rektort úgy az egyetem központi igazgatásában, mint az egyetemi tanács ügyeinek vezetésében a prorektor helyettesíti. Ha a prorektor is akadályozva lenne, a rektor helyettesítését annak a karnak dékánja veszi át, amelyből az azon évi rektor kikerült, ha pedig ez is akadályozva lenne, annak a karnak a dékánja, amelyből a prorektor kikerült. Az egyes karok ügyeinek vitelében és kari ülések és tanácskozások vezetésében a dékánt a prodékán, ezt pedig a kinevezés sorrendje szerint a legidősebb nyilvános tanár helyettesíti. Ez utóbbi azonban nem bír szavazattal az egyetemi tanács ülésein. Ily helyettesítések szüksége esetében az egyetem vezetősége lehető-

leg előzetesen a Vk. miniszter úrhoz jelentést tartozik tenni. A rektorok és dékánok hivatali teendőiket csak akkor ruházhatják át helyetteseikre, ha a Vk. miniszter úrtól megelőzőleg szabadságidőt nyertek. Abban az esetben, ha a rektori vagy dékáni teendők rendes vagy helyettes ellátására hivatott összes tanárok akadályozva lennének ebben, az egyetemi tanács, illetőleg a kar esetről-esetre intézkedik és intézkedését lehetőleg előzetesen tudomásvétel, illetőleg jóváhagyás végett a Vk. miniszter elé terjeszti. (32.426/1904. sz. a. vk. miniszteri leirat.)

L. a Hatósági szervezet 13. §-át is.

4. §. A *folyó* tárgyakat és azon ügyeket, melyeknél a késedelem veszéllyel jár, a tanács és tanártestületek nevében a *rector*, illetőleg *dékánok* intézik el és azokról a következő ülésben jegyzőkönyvükből jelentést tesznek. — Kari határozat nélkül el nem intézhető egyszerűbb sürgős ügyekben a dékán a tanári testület tagjainak véleményét *körözés* útján is bekívánhatja, de mihelyt a tanári testület *egy* tagja szükségesnek tartja, kari ülés hívandó össze. (1895. dec. 3-án 61.947. sz. a. kelt miniszteri rendelet.) Oly beadványoknál, melyek az irattárban maradnak, az elintézés ugyanazokra, másoknál külön ívre vagy félívre írandó.

5. §. *Folyó* tárgyaknak általában azok tekintendők, melyek csupán *tudomásul veendők*, vagy melyeknek elintézése csak a fennálló szabályok *egyszerű* kétségtelen *alkalmazásában*, vagy értesítések, felsőbb határozatok és rendeletek *közlésében* áll.

6. §. Minden egyéb ügy *ülésben,* előadványok alapján szabályszerűen hozott végzések által intézendő el.

7. §. Az *előadót* a rector, illetőleg dékán nevezi, oly módon, hogy a tagok terheltetése e tekintetben lehetőleg *egyenlően* történjék.

Előadványokra, melyek különös határozott tanszakra vonatkoznak, vagy melyekhez *különös* szakismeretek kívántatnak, az előadó az illető *szakértő* testület tagjai közül nevezendő.

Fontosabb ügyek előleges meghányására, azokra vonatkozó véleményes jelentések kidolgozására, az egyetemi tanács, illetőleg tanári testület által együtt-előadók vagy *bizottságok* nevezhetők.

Ezen bizottságok fel vannak jogosítva, hogy az egyetemnek a tanács vagy tanártestületekhez tartozó *más* tagjait is, értesítő szavazattal meghívhassák.

Minden tag köteleztetik a legalább *huszonnégy* órával az ülés előtt vele közlött ügydarabok előadására, ha azt tartalmuk és terjedelmük lehetségessé teszi.

Az *elnök* a fennérintett megszorításokkal *maga is lehet előadó:* és minden tagnak szabad az ülés illetőségéhez tartozó tárgyakra nézve *indítványokat* tenni: de ezen indítványok csak *írásbeli* előterjesztések alapján kerülhetnek hivatalos tárgyalás alá.

Jegyzet. A hatósági testület több tagja is terjeszthet

elő együttes indítványt. (A vall. és közokt. miniszter 1899. I. 30 : 83.926. sz. rendelete.)

8. §. Az előadvány fél vagy egész ívre oly módon írandó, hogy annak baloldalán az ügydarab száma és lényeges tartalma, jobb oldalán a határozati indítvány foglaltassék.

Tanácsi és kari ülések.

9. §. A tanács és tanártestület ülései rendesek, vagy rendkívüliek; *rendesek* azok, melyek tanév folyama alatt, egyszer havonként, — *rendkívüliek,* melyek különös fontosságú vagy sürgős ügyek tárgyalása végett azonkívül, a körülményekhez képest (22. §.) még a szabályszerű szünnapok alatt is tartatnak.

Mindkét rendű ülésekre az illető tagok külön meghívandók és a nevezetesebb tanácskozási tárgyak a meghívásban megérintendők.

Jegyzet. A pozsonyi és debreceni egyetemi szab. 34. §-a szerint:

A dékán az ülést akkor is összehívja, ha ezt szavazati joggal biró három tag az ülés tárgyának pontos megjelölése mellett írásban kéri.

10. §. Az ülést az *elnök* nyitja meg, és zárja be. Ő határozza meg a *napirendet,* vezeti és szükség esetén egybefoglalja a *vitatást,* ügyel a gyűlés *rendjére,* és méltóságára, meghatározza és vezérli a *szavazást,* kihirdeti a *végzést,* és a körülményekhez képest az ülést *el is halasztja.*

11. §. Az ülés megkezdendő:

a) A *felsőbb hatóságok rendeleteinek kihirdetésével*, melyek az utolsó ülés óta beérkeztek, és közvetlenül, vagy közvetve az egyetem, a tanítás vagy tanulókra vonatkozó viszonyokat illetik.

b) Ezt követi az ügyvezető *jegyzőkönyv felolvasása* és elnök jelentése, az általa időközben saját hatáskörében elintézett folyó tárgyakról.

c) A *tanácskozási tárgyak* az elnök által kitűzendő rendben.

d) A bemutatott önálló *indítványok.*

Jegyzet. A pozsonyi és debreceni egy. szabályzat 34. §-a szerint:

A kari ülés tagjai az ülésen önálló indítványokat is előterjeszthetnek. Az ilyen indítványok az ülés előtt a dékánnál írásban bejelentendők. A kar egedélyével önálló indítványokat a kari ülés alatt is lehet előterjeszteni. Bármely indítvány felett a kar csak akkor határozhat, ha azt az indítványozó előbb írásba foglalta.

e) Egyéb tanácskozási tárgyak.

Jegyzet. A pozsonyi és debreceni egy. szab. 35. §-a szerint:

A kari ülésen csak a napirendre kitűzött ügyeket lehet tárgyalni. A kar engedélyével azonban más ügyek is tárgyalhatók.

Az elnöklő dékán őrködik a tanácskozás méltósága és komolysága fölött. Ha valaki ez ellen vét, a dékán őt meginti. Súlyosabb esetekben, vagy pedig, ha az ismételt megintés célra nem vezet, tőle a szót megvonja. A dékán gondoskodik arról is, hogy a tanácskozás kimérítő, mindazáltal minden fölösleges hosszadalmasságtól ment legyen.

12. §. Minden ügydarab fölött előbb az előadó véleményét az *előadványi iven* foglalt kivonat és indokolt javaslatához képest *előterjeszti*. Más indítványozók is élő szóval támogathatják írásbeli előterjesztvényeiket.

13. §. A *vitatást* az elnök nyitja meg, a szólás a jelentkezés rendjében történik, senkit sem szabad szólásában félben szakasztani; a *rendreutasítás* joga csak az elnököt illeti.

14. §. A vitás befejezése után a kérdéses ügy *szavazás alá* kerül.

15. §. A kérdést az elnök teszi fel. A határozat *elhalasztására* történt indítvány minden más a tárgy érdemére vonatkozó indítvány előtt bocsátandó szavazás alá.

16. §. Minden szavazásnál az elnök által a kérdés akként teendő fel, hogy arra egyszerű *igen vagy nemmel szavazni* lehessen.

17. §. A szavazás *élőszóval*, választásoknál azonban mindenkor, más tárgyaknál pedig, ha kellő megvitatásuk után azt a testület *valamely tagja kivánná, titkosan* történik.

Jegyzet. 1. Személyi ügyek tárgyalása, tanárrá előterjesztések stb. alkalmával szokás szerint mindig titkos a szavazás.

2. A pozsonyi és debreceni egyetemi szab. 35. §-a szerint:

Választásoknál és jelöléseknél a szavazás a jelölt nevével történik.

3. Az idézett szab. 37. §-a szerint:

Választásoknál és jelöléseknél a szavazás mindig

titkos. Más ügyekben is titkos a szavazás, ha ezt legalább három, szavazásra jogosított tag kívánja vagy pedig az elnöklő dékán belátása szerint elrendeli.

18. §. A tagok *rangjuk szerint* szavaznak; az *elnök* azon eseten kívül, ha maga volna az előadó, mindenkor *legutólszor szavaz.* A határozat hozatalára *általános* többség szükséges, szavazatok egyenlőségénél azon vélemény válik határozattá, melyhez az *elnök csatlakozott.*

Jegyzet. Olyan esetben, midőn valamely ügy eldöntése titkos szavazással eszközöltetik, s szavazás folytán a szavazatok egyenlőleg oszlanak meg: az elnök, kinek szavazata nyilvános szavazásnál különben is ily esetben határoz, újabb nyilvánosan gyakorolt szavazata által dönti el a függőben levő ügyet. (5860/1876/77. sz. vk. min. rendelet.)

19. §. Ha a tárgyalandó kérdés valamely tag *személyes* érdekeit illetné, annak el kell távoznia; ha az kétséges volna, ezen előkérdés az érdeklett kizárásával a gyűlés által döntendő el.

Jegyzet. A pozsonyi és debreceni egyetemi szab. 42. §-a szerint:

Senki sem vehet részt annak az ügynek tárgyalásában, sem az afölött való szavazásban, amelyben érdekelve van.

Érdekeltségét mindenki a dékánnak bejelenteni köteles. Szavazásra jogosított bármely tag is bejelentheti a dékánnál az érdekeltséget. Szükség esetén a dékán az illető kari tagot érdekeltségére figyelmezteti.

Az érdekeltség tárgyában a kari ülés az elnöklő dékán előterjeztése, s esetleg az érdekelt kari tag felszólalása alapján, minden további hozzászólás mellőzésével, titkos szavazás útján határoz.

20. §. Az elnök a határozattal *ellenkező* véleményét kijelentheti és a felsőbb helyre terjesztendő jelentésben is *saját nézeteként* felvétetheti. (1881. márc. 4-én 5364. sz. a. kelt miniszteri rendelet.)

21. §. Ha valamely határozat végrehajtásának felelősségét az elnök nem tartaná elvállalhatónak, annak *felfüggesztésére* fel van jogosítva, de az ily esetről a rector felsőbb helyre, a dékán a tanácsnak késedelem nélkül jelentést tenni tartozik.

22. §. Minden tag *köteles* az ülésen megjelenni, vagy elmaradását kimenteni. A mentségi okok elfogadása fölött *vitatás nélkül* a testület határoz. Aki az ülésekre gyakrabban meg nem jelenik, az elnök által arra írásban *felszólítandó* és ha ezen felszólítás siker nélkül maradna, az egyetemi tanácsnak feljelentendő.

A husvéti és őszi szünnapok alatt rendes ülések nem tartatnak. — Sürgős esetekben azonban a jelenlevők rendkívüli ülésekre, vagy ha megkívántató számmal (23. §.) határozathozatalra nem volnának — *tanácskozmányokra* egybehívhatók.

23. §. *Érvényes* határozathoz a szavazatképes tagok *felének* jelenléte, az egyetemi tanács-

ban *minden karnak legalább egy tag* általi képviseltetése szükséges.

Jegyzőkönyvvezetés.

24. §. Minden ülésről *jegyzőkönyv* vezetendő, abba bevezetésül az ülés napja, a jelenlevők és távollevők nevei, elmaradási okaik megérintésével, azután az utolsó ülés óta az elnök által folyólag elintézett és gyűléssel közlött ügydarabok száma, továbbá az ülésben tárgyalt ügyek oly módon iktatandók, hogy a jegyzőkönyv baloldala az ügyviteli számot, az előadó nevét és a tanácskozási tárgynak rövid tartalmát, jobb oldala pedig a határozatot és annak megemlítését, vajjon egyértelműleg vagy szótöbbséggel hozatott-e? tartalmazza.

Jegyzet. A pozsonyi s debreceni szab. 38. §-a szerint:

A határozat, annak kiemelésével, hogy a kar egyhangúlag, vagy szótöbbséggel hozta, egész terjedelmében veendő fel a jegyzőkönyvbe. Titkos szavazásnál a szavazatok számarányát is fel kell tüntetni a jegyzőkönyvben. A tanácskozás folyamán elhangzott felszólalások a dékán intézkedésére, vagy a felszólaló kívánságára rövid kivonatban a jegyzőkönyvbe fölvétetnek. A jegyzőkönyvhöz csatolandók az indítványok és a különvélemények.

Minden tag követelheti, hogy *különvéleménye* röviden szószerint a jegyzőkönyvbe vétessék, vagy általa írásban foglalva ahhoz és a netán készítendő felterjesztéshez csatoltassék. *A*

különvélemény az utóbbi esetben legfölebb az ülés utáni másodnapon az elnöknek átadandó.

Jegyzet. 1. A tanárok és tanácstagok részéről nyilvánított különvélemény felebbezés természetével bír. Azon esetekben, midőn a karok vagy a tanács *végérvényesen* határoz, a különvéleménynek ily ereje csak *alaki* hibákra nézve lehet. A különvéleménynek írásban beadásakor más érvek is felhozhatók, mint amelyek az ügy tárgyalása alkalmával felhozattak. A különvéleményezők nem követelhetik a kartól vagy a tanácstól a véleményük támogatására általuk alkalmasnak vélt ügyiratok kiadását. (1881. márc. 4-én 5364. sz. a. kelt miniszteri rendelet.)

2. A különvéleményben foglalt új érvek netán szükségesnek vélt tárgyalása nem eshetik a hitelesítő ülés körébe; e célból külön rendkívüli ülés hívható össze. (1881. márc. 4-én 5364. sz. a. kelt vk. miniszteri rendelet.)

3. A pozsonyi és debreceni egyetemi szabályzat 37. §-a szerint:

A határozat ellen, amelyben a kar az egyetemi tanácsnak, vagy pedig a vallás- és közoktatásügyi miniszternek tesz előterjesztést, minden szavazásra jogosított kari tag különvéleményt jelenthet be, feltéve, hogy a tanácskozás folyamán a hozandó határozat ellen felszólalt. A különvéleményhez mindazok bejelenthetik csatlakozásukat, akik a határozat ellen nyilatkoztak. A bejelentés jegyzőkönyvbe veendő . . . Más határozatnál az ellene nyilatkozók csak azt kívánhatják, hogy felszólalásuk a következő §. értelmében a jegyzőkönyvbe fölvétessék.

A többségi határozat tartalma az ülésben végleg megállapítandó; utólagos változtatások-

nak egyáltalán nincs helye: akinek a szövegezés hűsége ellen kifogásai vannak, *hitelesítési ülést* kérhet, melyet az elnök három nap lefolyta alatt megtartani *köteles*.

Jegyzet. 1. Hitelesítő ülésekről felvett jegyzőkönyvekben megemlítendő, hogy a hitelesítő ülés ki által s mily okból kéretett. (1898. V. 20 : 24.279. sz. vk. min. rend.) Folytatólagos ülésekről felvett jegyzőkönyvekben az ülés bezárása s a folytatólagos ülés megkezdées megemlítendő, valamint a folytatólagos ülésen résztvettek névsora külön feltüntetendő. (A vk. min. 1898. V. 20 : 24.279. sz. rendelete.)

2. A pozsonyi és debreceni egy. szab. 39. §-a szerint:

A kari ülés jegyzőkönyvét az ülésen résztvett valamennyi tag aláírja. Ha ezeknek *többsége* az aláírást megtagadja, a dékán rövid határnapra hitelesítő ülést hív össze. A hitelesítő ülés kizárólag afölött határoz, vajjon az ülésen elhangzott felszólalások és a hozott határozat a valóságnak megfelelően vétettek-e fel a jegyzőkönyvbe. A hitelesítő határozat hozatalánál csak azok a kari tagok vesznek részt, akik a hitelesítendő *határozat hozatalánál* is részt vettek. Ezek a hitelesítés tárgyában a 32. §. első bekezdésének feltétele nélkül is *határoznak*. Egyéb esetekben a dékán az aláírás megtagadását, s esetleg annak okát a jegyzőkönyv végén följegyzi.

25. §. Ha az ülésben előlülő, vagy valamelyik tag indítványára az *akadémiai fegyelem* ügyében, p. o. a collegiumok látogatása felett, hivatalos alakú szóbeli értekezés fordul elő, ez, és

ennek eredménye a jegyzőkönyv bezárásánál megjegyeztessék.

26. §. *Jegyzőkönyv-vezető* az egyetemi tanácsnál a *tanácsjegyző*, a jog- és államtudományi, bölcsészetnyelv- és történettudományi és a math. és természettudományi tanártestületeknél, a *rangjára nézve legifjabb*, szavazatképes tag; az orvosinál a dékánnal egyidejűleg választott karbeli jegyző.

Akadályoztatása esetében az érintett három karban, a rangjában hozzá legközelebb álló; az orvosiban pedig a legifjabb szavazatképes tag által helyettesíttetik.

Ha valamely nem kötelezett tag önkényt a jegyzőkönyv vezetésére hosszabb időre ajánlkoznék, ezen ajánlatát a gyűlés elfogadhatja.

A jegyzőkönyv-vezető a szabályszerűleg szerkesztett jegyzőkönyvet, lehetőleg rövid idő alatt a rector, illetőleg dékánnak átadni köteles, hogy mind az, mind a többi tagok által aláírva, nyolc nap alatt *felsőbb helyre terjesztethessék.*

Jegyzet. 1. Az ülési jegyzőkönyvnek visszaküldése alkalmával, a minisztérium részéről tett azon kijelentés, hogy észrevétel nem forog fenn, csak magára a jegyzőkönyv alaki mivoltára vonatkozván s nem lévén érdemleges elintézése az abban elősorolt valamennyi tárgynak, ennélfogva nemcsak azon ügyek, melyekben a minisztérium közvetlenül intézkedik, hanem azok is, amelyekben vagy helybehagyása kívántatik meg, vagy melyek lényegükre nézve a felebbezés jellegével bírnak, *külön felter-*

jesztéssel mutatandók be. (1881. már. 4-én 5364. sz. a. kelt miniszteri rendelet.)

2. A pozsonyi és debreceni egyetemi szab. 40. §-a szerint:

A kari ülés jegyzőkönyve 15 nap alatt a vallás- s közoktatásügyi miniszterhez felterjesztendő.

Kiadványozás.

27. §. Az ülési határozatok folytán szükségessé vált kiadványokat az előadók szerkesztik, ha azonban azok valamelyike indítványával kisebbségben maradt, a kiadványt azon szavazó készítendi, ki elsőnek adta a határozattá vált szavazatot. Egyébiránt az előadó beleegyezésével ezt a rector és dékánok maguk is teljesíthetik.

28. §. Az *előadók által szerkesztett fogalmazványok* tisztázásuk előtt a rector, illetőleg dékán által, tekintettel a hozott határozatra, *átvizsgáltatnak*, szükség esetében kiigazíttatnak; és előbb, mint sem a kiadhatási engedéllyel elláttatták, le nem másoltathatók.

29. §. Fontos ügyeknél egyébiránt határoztathatik, hogy a kiadvány letisztázása előtt, az a tanács, illetőleg testület *értekezletében megvizsgáltassék*; mely esetben a kiadási engedélv (expediatur) csak ezen alkalommal jóváhagyott fogalmazásra adathatik.

Jegyzet. A pozsonyi debreceni egyetemi szab. 41. §-a szerint:

A dékán a kart érintő fontosabb ügyekben a kari ülésen részvételre jogosított tagokat értekezletre is

összehívhatja. A dékán a kari ülés folyamán is indítványozhatja, hogy a kar valamely ügyet előbb mint értekezlet vitasson meg. A kar az indítvány fölött minden vita nélkül, nem titkos szavazással, általános szavazattöbbséggel határoz. A dékán akkor is hív össze értekezletet, ha ezt a tárgy pontos megjelölésével, szavazásra jogosított három kari tag írásban kívánja. Ezek a kari ülés alatt is indítványozhatják, hogy a kar értekezletet tartson. A kar az indítvány fölött az előző bekezdés értelmében határoz. Az értekezletről jegyzőkönyv nem vehető fel, s az értekezlet semmiféle határozatot sem hozhat.

30. §. A folyó vagy tanácskozási tárgyak az egyetemi dékáni *irodában* azon irodai egyének által tisztáztatnak, akiket a rector arra rendel. A leíró a tisztázott fogalmazatra a leírás idejét feljegyezni köteles.

31. §. A tisztázott kiadványok, felterjesztések, jegyzékek, válaszok vagy hátiratok, amennyiben folyó tárgyak fölött keltek, a *rector*, illetőleg karbeli *dékán nevében és aláírásával*, mennyiben tanácskozási tárgyat illetnek, az ülés megemlítésével, a tanács vagy tanártestület nevében a rector, illetőleg karbeli dékán ellenjegyzése mellett állíttatnak ki.

Jegyzet. 1. Tanártestületi előterjesztések mindenkor az egyetem rectorához küldendők, aki azoknak további ellátásáról gondoskodik, amennyiben pedig ilyen előterjesztésben az egyetem szervezeti kérdéseit érintő vélemények foglaltatnának, az előterjesztések nem a miniszterhez, hanem az egyetem nevében határozathozatalra

jogosított egyetemi tanácshoz címzendők. (8857/1907. vkm. sz. rendelet.)

2. Külföldi hatósághoz szóló megkereséseknél a vk. miniszter útján a külügyminisztérium közvetítése veendő igénybe. (55.562/1922. eln. szám vkm. rendelet.)

32. §. A kiadványok átadását és kézbesítését a hatóságok vagy postahivatalnál a tanács részéről a futár, a tanári testületeknél pedig a karszolgák teljesítik. Ők e célra külön kézbesítési könyvecskét vezetnek, az ügydarab száma, a címzett és átadási nap megjegyzésével.

A rector és dékánok e könyvecskéket időről-időre megtekintendik.

A tanulók a tanács vagy tanártestület részéről rendszerint semmi kézbesítést nem várhatnak, hanem az őket illető határozatokat maguk vagy helyetteseik által, kik megbízásukat igazolni tartoznak, az egyetemi vagy dékáni irodából, az átvétel elismerése mellett, elvihetik.

Az értesítés, hogy a tanuló az őt illető határozatot átveheti, a fekete táblán kiragasztvány által történik. Csak különösen sürgős vagy fontos esetekben rendelheti el a rector vagy dékán a tanuló kezéhez való szolgáltatást.

Jegyzet. Ilyen kivételnek tekinti egyetemünk a felvétel iránt vidékről folyamodók értesítését.

33. §. Az elintézések után az irományoknál maradó ügydarabok, fogalmazványok, felsőbb helyről visszaérkezett jegyzőkönyvek, mind a tanácsnál, mind az egyes tanártestületeknél,

évek és ügyszámok szerint rendezve, az egyetemi vagy dékáni irodában elteendők és gondosan őrizendők. Szabályrendeletek számára külön köteg készítendő.

Jegyzet. Kívánatos a kari irattárak anyagának időközben való felszaporodása folytán, ha az iratok tételenkint is csomóztatnak.

34. §. Minden tag, valamint az egyetemi személyzet egyáltalán az ülésekben tárgyalt ügyek körüli tanácskozás, szavazás és határozatokra nézve *titoktartásra* köteleztetnek.

Jegyzet. A pozsonyi és debreceni egyetemi szab. 44. §-a szerint:

A kari üléseken hozott határozatokat a kartól nyert felhatalmazás alapján s az általa megállapított fogalmazásban csak a kar dékánja hozhatja nyilvánosságra. A közzétételnek nincs helye, ha ez a közérdeket, vagy az egyetem érdekeit sértené.

Tanácsi ügyeknél a közlés joga a rectort illeti meg.

A pozsonyi és debreceni egyetemi szabályzat általán azokat a rendelkezéseket, amelyek a kari ülések menetére és rendjére vonatkoznak, a tanácsi ülésekre is kiterjeszti; a dékánt ott természetszerűleg: rector helyettesítheti.